

سومریان در تاریخ عزیمی سکر

بضمیمه

تمدن سومری

جاک پرین

ترجمه: سبحانعلی کوشا

سرشناسه: سکر، عزمی
Sukkar, Azmi

عنوان قراردادای: السومریون فی التاریخ. فارسی.
عنوان و نام پدیدآور: سومریان در تاریخ / تألیف عزمی سکر. و تمدن سومری / تألیف جاک پیرین؛ ترجمه سبحانعلی کوشا
مشخصات نشر: تهران: بنیاد حکمت اسلامی صدرا، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۸۴ ص.
شابک: 978-600-5101-89-8: ۱۰۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتاب حاضر ترجمه دو کتاب با عنوان «السومریون فی التاریخ» تألیف سکر، عزمی و «La civilisation sumerienne»
تألیف جاک پیرین است.

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: سومریان -- تاریخ

موضوع: Sumerians -- History

موضوع: تمدن باستان -- تاریخ

موضوع: Civilization, Ancient -- History

موضوع: بین النهرین -- تاریخ -- از آغاز تا ۳۳۰ ق. م.

موضوع: Mesopotamia -- History -- To 330 B. C

شناسه افزوده: پیرین، جاک، ۱۸۹۱ - م.

شناسه افزوده: Pirenne, Jacques

شناسه افزوده: کوشا، سبحانعلی، مترجم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ۹ س ۸/س DSV۲

رده بندی دیویی: ۹۳۵/۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۸۴۳۷۰

سومریان در تاریخ

تألیف: عزمی سکر

و

تمدن سومری

تألیف: جاک پیرین

ترجمه: سبحانعلی کوشا

ویراستار: فاطمه محمد طراح جلد و صفحه آرا؛ مریم نهایندی

چاپ اول، بهار ۱۳۹۶، ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۵۰۰ تومان

نشانی: تهران، بزرگراه رسالت، روبروی ضلع شمالی مصلای بزرگ تهران،

مجمع امام خمینی (ره)، ساختمان ۱۲، انتشارات بنیاد حکمت اسلامی صدرا

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۶۹۱۹، تلفن: ۹-۸۸۷۳۴۶۸۶ و ۸۸۱۵۳۵۹۴ و دورنگار: ۸۸۴۹۳۸۰۳

کلیه حقوق. متعلق به بنیاد حکمت اسلامی صدرا است.

ISBN: 978-600-5101-89-8

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۰۱-۸۹-۸

فهرست

۹	.....	مقدمه مترجم
۱۱	.....	بخش اول: سومریان در تاریخ
۱۳	.....	مقدمه
۱۷	.....	کتاب حاضر
۲۱	.....	محیط سومریان
۳۰	.....	فجر سومر - العیادیون
۳۰	.....	ظهور و پیدایش سومریان
۴۳	.....	دولت‌شهر
۴۸	.....	نظام اجتماعی در دولت‌شهر
۴۹	.....	رقابت و جنگها در بین شهرها
۵۳	.....	درگیری اجتماعی در درون «لجش»
۵۴	.....	سومر، تحت سلطه اکدیها
۵۹	.....	نهضت سومری

۶۳	ویژگیها و نشانه‌های تمدن سومری
۶۴	کشاورزی
۶۵	صنعت
۶۵	تجارت
۶۷	معبد
۶۹	کتابت
۷۰	تعلیم و تربیت
۷۱	تفکر دینی
۷۳	تفکر علمی
۷۵	علوم و معارف
۷۷	هنر
۸۱	تمدن سومری در ترازو
۸۵	منابع
۸۹	بخش دوم: تمدن سومری
۹۱	محیط جغرافیایی
۹۷	پایه‌های تمدن سومری - دوران پیش از طوفان
۱۰۷	نظام شهرها و تشکیل بورژوازی شهرنشینی
۱۱۵	برپایی نظام پادشاهی و مساوات مدنی
۱۲۳	امپراتوری سارگون
۱۲۷	شهر مقدس نیبور محور زندگی بین‌المللی
۱۳۳	دین سومری

۱۴۱.....	تهاجم گوتیان امپراتوری سارگون را نابود میکند
۱۴۳.....	سلطنت حقّ الهی در لجش در عصر «گودایا» شاه
۱۴۷.....	اوج تمدن سومری در عهد حاکمیت خاندان سوم بر شهر «اور»
۱۵۹.....	شهر «اور»
۱۶۵.....	انحطاط
۱۷۱.....	فهرستها
۱۷۱.....	اعلام
۱۷۴.....	اصطلاحات
۱۷۶.....	کتابها
۱۷۷.....	گروهها
۱۷۹.....	مکانها

مقدمه مترجم

کتاب حاضر از دو بخش تشکیل شده است: بخش نخست «سومریان در تاریخ» تألیف نویسنده لبنانی دکتر عزمی سکر که مشتمل بر یک مقدمه و چند عنوان فرعی است. مقدمه، در واقع توضیح اجمالی است برای مطالب مندرج در بخش دوم که دکتر عزمی سکر آن را از زبان فرانسه به زبان عربی ترجمه کرده است. عناوین فرعی نیز مطالب تاریخی و نتیجه تحقیقات دانشمندان و محققان دیگر بوده و در بخش دوم به آنها پرداخته نشده است. این عناوین عبارتند از: محیط سومریان، دولتشهر، سومر تحت سلطه اکدیها، ویژگیهای تمدن سومری، کشاورزی، صنعت، تجارت، معبد، خط و کتابت، تفکر دینی، تفکر علمی، ادبیات و هنر و چند عنوان دیگر که نویسنده درباره هریک از آنها بحث نموده و توضیحات لازم ارائه کرده است.

بخش دوم «تمدن سومری» تألیف استاد دانشگاه بروکسل و مورخ بلژیکی، جاک پیرین^۱ (۱۹۷۲ - ۱۸۹۱ م.) بزبان فرانسه است که در سال ۱۹۴۴ م. چاپ و منتشر شد. در سال ۱۴۱۹ ه. ق. - ۱۹۹۹ م. دکتر عزمی سکر این بخش را از زبان فرانسه به زبان عربی ترجمه کرد و بخش اول را بر آن افزود و در لبنان چاپ و منتشر نمود.

بخش دوم در حقیقت اصل و هسته اصلی مطالب کتاب را در بردارد. این بخش بحثهایی است مستند به یافته‌های دانش باستانشناسی و باستانشناسان. مؤلف، سرزمین بین‌النهرین را از جهات جغرافیای طبیعی و انسانی مورد تحقیق قرار داده است و درباره رودهای دجله و فرات و منابع و سرچشمه‌های آنها و مسیرهای این دو رودخانه در گذشته و حال بحث کرده است و

اقوام ساکن در سرزمین بین‌النهرین از لحاظ ریشه‌های تاریخی در زمان باستان و حاکمیت‌های مختلف تشکیل شده در این سرزمین، مورد بررسی و تحقیق مؤلف قرار گرفته‌اند؛ بخصوص قوم «سومر» و محل زندگی قبلی آنان پیش از مهاجرت به بین‌النهرین مورد کنکاش واقع شده است و اظهارات و حدس و گمانها درباره محل قبلی و علت مهاجرت آنان نقل و نقد شده است. در آخر بحث، مؤلف به این نتیجه رسیده که شاید علت مهاجرت آنها وقوع خشکسالیهای پیاپی در محل قبلی آنان بوده است. شاید هم علت مهاجرت ایشان، فرار از دست دشمن غالب بوده که آنان را وادار به سکونت در سرزمینی کرده که مناسب برای زندگی نبوده است مگر با زحمات و مشقات زیاد تا اصلاح گشته و قابل زندگی باشد. ظن غالب بر آن است که سومریان از ارتفاعات و بلندیهای ایران به سرزمین بین‌النهرین سرازیر شده‌اند، در حالی که اصول اولیه کشاورزی را فراگرفته و صنعت سفالگری را میدانسته‌اند. ولی اصل منشأ آنان و محل تکوینشان معلوم نشده است و مقایسه زبانی هم کمک چندانی در اینباره نکرده است. اینان از لحاظ زبان و شکل و قیافه و نژاد شبیه هیچیک از اقوام مجاور خود نبوده‌اند، بنابراین، هرچه درباره منشأ اصلی آنان گفته‌اند، فقط حدس و گمان بوده است. نویسندگان این کتاب معتقدند که نه تنها اساس تمدن جهان از سومر سرچشمه گرفته بلکه حقوق و قوانین پیشرفته دنیا نیز پایه و اساسش از سومر شروع شده است و حاکمانی مانند «اوروکاجینا» و «شولجی» و دیگران آن قوانین را پایه‌گذاری نموده‌اند. در هر حال سخن را کوتاه نموده و خوانندگان محترم را به متن کتاب ارجاع میدهیم.

در خاتمه از ریاست محترم بنیاد حکمت اسلامی صدرا استاد سیدمحمد خامنه‌ای، که ترجمه این کتاب را از زبان عربی به زبان فارسی به بنده محول نمودند و با چاپ و انتشار آن موافقت فرمودند، تا گامی در راه ایضاح سرچشمه‌های فرهنگ و تمدن بشری باشد، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

سیحانعلی کوشا

آبانماه ۱۳۹۵